

Asia: OM 6/41/2016

Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

1. Yleistä

Kannatatteko yleisellä tasolla mietinnössä ehdotettuja muutoksia?

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus vastustaa summaaristen asioiden käsittelyn keskittämistä ja riitautettujen summaaristen asioiden käsittelyä työryhmän esityksen mukaisesti.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus kannattaa sähköisen asioinnin käytön lisäämistä ja tiedoksiantotoiminnan kehittämistä työryhmän esittämällä tavalla. Käräjäoikeus on jo useiden vuosien ajan pyrkinyt omassa toiminnassaan kehittämään sähköistä asiointia niissä rajoissa, jotka lainsäädäntö on mahdollistanut.

2. Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

Tuetteko summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskevaa ehdotusta?

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus vastustaa summaaristen asioiden siirtämistä Pohjois-Karjalan käräjäoikeudesta Kymenlaakson käräjäoikeuteen. Summaarisia asioita tulee käsitellä myös vastaisuudessa kaikissa rakenneuudistuksen jälkeen jäljelle jäävissä käräjäoikeuksissa.

Summaaristen asioiden keskittämisellä tavoitellaan säästöjä, jotka syntyisivät toiminnan tehostamisella ja sen myötä henkilökunnan vähentämisellä. Tällaisten säästöjen tavoittelemisen ei edellytä sitä, että summaariset asiat keskitettäisiin vain muutamiin käräjäoikeuksiin. Toiminnan tehostaminen, mikäli sille on tosiasiallista tarvetta, on täysin mahdollista toteuttaa nykyisissä yksiköissä. Huomionarvoista on kuitenkin se, että työryhmän mietinnössä tarkoitettujen, eri käräjäoikeuksien välisten tuottavuuserojen merkittävänä syynä on ollut se, että eräät käräjäoikeudet eivät ole selvittäneet kuluttajaluotoista vaadittujen luottokustannusten lainmukaisuutta viran puolesta, vaikka siihen on kuluttajadirektiivissä säädetty selvä velvoite. Tällaisilla keinoilla saavutettua tuottavuutta ei voida pitää tavoiteltavana. Keskittämisellä saavutettavat säästöt eivät myöskään ole niin merkittävät verrattuna asioiden keskittämisestä aiheutuviin kustannuksiin, että muutosta voitaisiin pitää järkevänä ja tarkoituksenmukaisena. Kustannuksia tulee väistämättä

aiheutumaan muun muassa tehtävät vastaanottavien kärjäoikeuksien toimitilojen vaatimista muutoksista.

Summaaristen asioiden keskittäminen ei ole tarkoituksenmukaista myöskään sen vuoksi, että summaariset asiat sopivat laadultaan erittäin hyvin etätyönä käsiteltäviksi. Virkojen ja henkilökunnan siirtäminen toiselle paikkakunnalle nimenomaan tällaisten asioiden käsittelemistä varten on vastoin oikeushallinnon pitkäaikaista kehityslinjaa, jonka pitäisi tukea asioiden sähköisiä käsittelymahdollisuuksia työntekijän fyysisestä sijaintipaikasta riippumatta. Ehdotettu muutos ei edistä millään tavoin hallituksen tavoittelemaa digitalisoitumista, vaan ehdotettu kehityssuunta on täysin tavoitteiden vastainen.

Pohjois-Karjalan kärjäoikeus katsoo, että summaaristen asioiden käsitteleminen tulisi toteuttaa kaikissa kärjäoikeuksissa valtakunnallisella toimivallalla samalla periaatteella kuin sakkomenettelylain mukaisten sakkojen käsittely tällä hetkellä. Työryhmän mietinnössä esitetyt esteet valtakunnalliselle toimivallalle ovat näennäisiä. AIPA-järjestelmässä on jo nyt olemassa sakkomenettelylain mukaisia asioita koskeva ns. sakkosäkki -järjestelmä, jonka avulla sakkoasiat pystytään jakamaan ja käsittelemään syyttäjän virastoissa eri puolilla Suomea. Riita-asioiden AIPA -kehitystyö on parhaillaan käynnissä ja vastaavan valtakunnallisen jakojärjestelmän lisääminen AIPaan on täysin mahdollista. Valtakunnallinen toimivalta ei ole vastaajan kannalta yhtään sen ongelmallisempi kuin maantieteellisesti laajan hovioikeuspiirin käsittävä toimivalta. Kielellisten kysymysten osalta asia on ratkaistavissa työpinon poimintakriteereillä, johon löytynee malli jo nyt AIPAn sakkoasioiden käsittelystä. Mietinnössä mainitulla perustuslakivaliokunnan kannanotolla ei ole merkitystä muutoin kuin riitautettujen asioiden käsittelypaikan osalta.

Mikäli summaariset asiat kuitenkin vastoin tarkoituksenmukaisuusperusteita keskitettäisiin vain tiettyihin kärjäoikeuksiin, tällä hetkellä summaarisia asioita käsittelevälle henkilökunnalle tulee mahdollistaa etätyön tekeminen nykyisestä virastostaan käsin pysyvästi tai ainakin huomattavan pitkäksi siirtymäajaksi. Muussa tapauksessa on odotettavissa, että tuomioistuineläimä tulee menettämään suuren joukon taitavaa ja osaavaa henkilökuntaa, joka ei taloudellisista tai perhesyistä kykene siirtymään uusiin virkatehtäviin useiden satojen kilometrien päähän nykyisestä virkapaikastaan. Korvaavan henkilökunnan rekrytoiminen tulee epäilemättä aiheuttamaan ongelmia ja huomattavaa viivettä summaaristen asioiden käsittelyyn valtakunnallisesti.

Työryhmä on arvioinut, että osa haastemiesresursseista voitaisiin siirtää summaaristen asioiden keskittämisen myötä kärjäoikeudesta toiseen puhelintiedoksiantojojen toimittamista varten. Arvio on virheellinen. Kärjäoikeuksien toimialueet erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa ovat laajat ja haastemiehet joutuvat matkustamaan pitkiä matkoja toimittaessaan haastemiestiedoksiantoja eri puolille maakuntaa. Näihin matkoihin käytetty aika ei vähene samassa suhteessa kuin tiedoksiantotehtävät. Haastemiesresurssien siirtäminen paikasta toiseen vaarantaa erityisesti rikosasioiden tehokkaan käsittelyn edellytyksenä olevaa tiedoksiantotoimintaa.

Käräjäoikeus vastustaa työryhmän ehdotusta siitä, että riitaantuneet summaariset asiat voisivat jäädä asioita keskitetysti hoitavaan käräjäoikeuteen vastaajan yksinomaan implisiittisesti antaman suostumuksen perusteella ts. jos vastaaja ei ole ymmärtänyt kiistää tuomioistuimen toimivaltaa ennen esitetyn vaatimuksen kiistämistä. Tämä johtaisi täysin kohtuuttomiin tilanteisiin, sillä esimerkiksi Valtimolla asuva Pohjois-Karjalainen kuluttaja joutuisi hakemaan oikeutta vaikkapa väärin perittyyn puhelinlaskuun oikeuden istunnossa Kouvolassa yli 400 kilometrin päästä kotoaan, mikäli hän ei ole ymmärtänyt kiistää Kymenlaakson käräjäoikeuden toimivaltaa heti asiaan vastatessaan. Yksityishenkilön kohdalla tällaisen veloitteen ymmärtäminen on jokseenkin mahdotonta. Työryhmän esittämä malli on yksityishenkilöille kohtuuton sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja kuluttajansuojalainsäädännön periaatteiden vastainen.

3. Sähköinen asiointi

Tuetteko ehdotusta sähköisen asioinnin lisäämiseksi?

Käräjäoikeus kannattaa sähköisen asioinnin lisäämistä työryhmän esittämällä tavalla.

4. Sähköinen tiedoksianto

Puollatteko ehdotusta muuttaa sähköistä tiedoksiantoa koskevia säännöksiä mietinnössä esitetyllä tavalla?

Työryhmä on esittänyt puhelintiedoksiannon laajentamista kaikkiin summaarisiin asioihin, muun muassa häätöihin. Esitys on kannatettava, mutta sen toteutus käytännössä voi olla vaikeaa. Erityisesti häätöasioissa on tyypillistä, että vastaajat pyrkivät kaikin tavoin välttelemään haastemiesten tiedoksiantoyrityksiä. Puhelintiedoksiannon onnistuminen, samoin kuin kansalaistilin käyttöönotto, voi tällöin jäädä tosiasiallisesti tämän kaltaisissa asioissa vähäiseksi.

5. Muuta

Muita huomioita?

-

Turpeinen Tuija
Pohjois-Karjalan käräjäoikeus - Laamanni Tuija Turpeinen